

2. Економічна безпека підприємств, організацій та установ : навч. посіб. / В. Л. Ортинський [та ін.]. – К. : Правова єдність, 2009. – 544 с.

3. Козаченко А. В. Экономическая безопасность предприятия: сущность и механизм обеспечения / А. В. Козаченко, В. П. Пономарев, А. Н. Ляшенко. – К. : Либра, 2003. – 280 с.

4. Лоханова Н. Система управління станом економічної безпеки підприємства: проблемні питання, концепція розвитку / Н. Лоханова // Економіст. – 2005. – № 2. – С. 52–56.

5. Новікова О. Ф. Економічна безпека: концептуальні визначення та механізми забезпечення : монографія / О. Ф. Новікова, Р. В. Покотиленко. – Донецьк : НАН України, Ін-т економіки промисловості, 2006. – 408 с.

6. Сорокіна І. В. Теоретико-методологічні аспекти формування системи економічної безпеки підприємства / І. В. Сорокіна // Актуальні проблеми економіки. – 2009. – № 12. – С. 114–122.

Отримано 01.11.2013. ХДУХТ, Харків.

© О.В. Ілляшенко, 2013.

УДК [(657.05: 351.863)(048.83)] (043.3)

О.В. Ілляшенко, канд. екон. наук (*ІХТ СНУ ім. В. Даля, Рубіжне*)

ПРОБЛЕМИ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ ПІДПРИЄМСТВ

Идентифіковано та систематизовано існуючі облікові проблеми забезпечення економічної безпеки підприємств; визначено організаційну та технологічну складову ведення обліку на підприємстві; досліджено взаємозв'язок інформаційного забезпечення обліковими даними та показників економічної безпеки підприємства.

Идентифицированы и систематизированы существующие учетные проблемы обеспечения экономической безопасности предприятий; определены организационная и технологическая составляющие ведения учета на предприятии; исследована взаимосвязь информационного обеспечения учетными данными и показателей экономической безопасности предприятия.

The existent accounting problems of providing economic security of enterprises were identified and systematized; the managerial and technological constituents of accounting at an enterprise were determined; interrelation of the information provision with accounting data and indexes of economic security of an enterprise were investigated.

Постановка проблеми у загальному вигляді. Економічна ситуація в державі, окрім низки інших чинників, є залежною від здатності відповідних державних органів забезпечити як економічну безпеку держави, так і господарюючих суб'єктів – підприємств. У той же час господарюючі суб'єкти, регіони країни, підприємства різних галузей економіки повинні докладати власних зусиль для забезпечення своєї економічної безпеки [6]. Економічна безпека – одна зі складових загального поняття «безпека». Будь-який збиток рано чи пізно може одержати оцінку в грошовому вираженні, тобто може бути, виділена економічна складова збитку. Таким чином, економічна безпека, мабуть, найбільш універсальна й часто взаємодіюча з іншими складовими поняття «безпека» [1, с. 123].

Разом із тим положення із забезпеченням економічної безпеки на багатьох підприємствах різних галузей не завжди є задовільним. Аналіз низки ситуацій із практики вітчизняних підприємств приводить до наступного висновку: у всіх розглянутих випадках у разі завдання економічних збитків підприємству використовувалися існуючі або спеціально створювалися недоліки його статуту, організаційної структури, побудови бізнес-процесів, використовувалися особистісні й професійні якості засновників і керівників. При цьому в більшості випадків проведення процедур контролю, аудиторських та інших перевірок, а також традиційних заходів служби безпеки не змогло забезпечити економічну безпеку підприємства [2].

Разом із тим, на наш погляд, більше уваги повинне бути приділене фінансово-господарській діяльності підприємства, її впливу на економічну безпеку підприємства. Роль забезпечення економічної безпеки в діяльності підприємства іноді зводиться до вирішення вузьких проблем. Також практично не розглядаються галузеві особливості забезпечення економічної безпеки підприємств.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Незважаючи на існування серйозних досліджень щодо окремих складових забезпечення економічної безпеки підприємств, здійснених такими науковцями, як: М.М. Єрмошенко, О.А. Кириченко, Г.В. Козаченко, В.В. Крутов, О.М. Ляшенко, І.П. Мігус, Г.О. Мінаєв, Є.О. Олейніков, Л.Г. Шемаєва, С.М. Шкарлет, В.І. Франчук, істотних розробок стосовно облікового забезпечення не проводилося. Хоч вивченню окремих аспектів застосування облікових даних у разі підтримки безпечного функціонування суб'єктів господарської діяльності присвячені наукові розробки І.А. Белоусової, М.І. Бондаря, С.М. Галузіної, В.В. Євдокимова, Є.О. Лапченка, Т.В. Момот, В.Ф. Палія, М.С. Пушкаря, Г.В. Савицької, Я.В. Соколова, М.Г. Чумаченка, А.Д. Шеремета, С.О. Хмельова, Ч.Т. Хорнгрен,

Р. Ентоні та ін. Проте, у своїй переважній більшості ці публікації носять поодинокий несистемний характер, спрямований на удосконалення теоретичних основ бухгалтерського обліку та фінансового аналізу як інформаційного підґрунтя економічної безпеки підприємства.

Разом із тим, існує низка невирішених питань, пов'язаних з удосконаленням облікового забезпечення стану внутрішнього та зовнішнього середовища підприємства для подальшого забезпечення економічної безпеки підприємств.

Мета та завдання статті. Метою статті є ідентифікація та систематизація існуючих проблем забезпечення економічної безпеки підприємств.

Виклад основного матеріалу дослідження. Важко переоцінити роль обліку в забезпеченні економічної безпеки підприємства. Дані обліку після обробки використовуються для прийняття різних рішень менеджментом підприємства. Залежно від того, на якому рівні використовуються дані обліку й приймаються відповідні рішення, визначається й роль облікового підрозділу на підприємстві [7]. Якщо дані обліку фактично використовуються тільки для контролю потоків товарно-матеріальних цінностей і грошових коштів, у такому разі рівень важливості облікового підрозділу зведений до мінімуму й відповідає рівню поточної діяльності підприємства. Якщо ж фінансовий відділ у цілому й бухгалтерія, зокрема, відіграють значну роль під час прийняття рішень на найвищому рівні, то й їхня роль підвищується відповідно [3].

Більшість підприємств звичайно веде кілька видів обліку, як правило, це фінансовий і податковий облік, а також управлінський облік.

Фінансовий і податковий облік ведуться згідно з діючим законодавством України. «Міжнародний» облік ведеться підприємством за власною ініціативою, для задоволення іноземних інвесторів або партнерів, відповідно до обраних стандартів обліку. Іноді підприємства не ведуть як такий облік окремо, а лише трансформують фінансову звітність відповідно до міжнародних принципів. Управлінський облік підприємства ведеться для своїх внутрішніх потреб із метою забезпечення управління необхідною інформацією.

З технологічної точки зору ведення вищевказаних видів обліку може здійснюватись декількома способами [10]:

– ведення єдиної бази даних за всіма операціями фінансово-господарської діяльності підприємства з різним відображенням одних і тих самих операцій у різних обліках;

- ведення декількох баз даних за різнорідними операціями з наступною інтеграцією даних у одній базі;
- ведення незалежних баз даних із постійною (періодичною) звіркою результатів або без неї;
- комбіновані варіанти.

Певні ускладнення вносить ведення обліку за декількома юридичними особами, як багатобічно, так і незалежно. У цьому випадку може бути організована зведена бухгалтерія, що обробляє дані за всіма юридичними особами, або створено низку бухгалтерій, діяльність яких буде (але не завжди) координуватися з одного центру.

З організаційної точки зору різні види обліку можуть вестися як одним підрозділом підприємства, так і різними. У будь-якому разі, чим більше технологічна й організаційна роздробленість обліку, тим більше ймовірні загострення внутрішньої конкуренції між обліковими підрозділами й різні негативні явища, що використовують «стикові явища» в обліку [9].

Від бухгалтерії, як підрозділу підприємства, й головного бухгалтера (керівника облікового підрозділу) особисто залежить дуже багато. Рівень взаємодії діючої служби безпеки підприємства та бухгалтерії багато в чому визначає рівень забезпечення економічної безпеки підприємства.

Висновки. Для практичної роботи із забезпечення економічної безпеки підприємства важливим аспектом є швидкість у виявленні негативних явищ у фінансово-господарській діяльності підприємства та наявних погроз економічної безпеки підприємства. Практичний досвід показав, що низка негативних явищ пов'язана з несумлінною роботою окремих співробітників і груп співробітників самого підприємства. Значне число таких явищ у фінансово-господарській діяльності підприємства стало можливим лише за певних умов роботи бухгалтерії.

Проаналізувавши окремі аспекти роботи бухгалтерії, можна з тією чи іншою часткою ймовірності говорити про можливість виникнення або наявності тих чи інших загроз економічної безпеки підприємства. Таким чином, аналіз роботи бухгалтерії може бути інструментом діагностики стану економічної безпеки підприємства в цілому.

Список літератури

1. Безопасность предпринимательской деятельности : учебник / под общ. ред. Л. Д. Шарого. – М. : ВК, 2005. – 480 с.
2. Белоусова І. А. Управлінський облік – інформаційна складова системи економічної безпеки підприємства : монографія / І. А. Белоусова. – К. : Дорадо-Друк, 2010. – 432 с.

3. Бендиков М. А. Экономическая безопасность промышленного предприятия (организационно-методический аспект) / М. А. Бендиктов // Консультант директора. – 2010. – № 2. – С. 7 – 13.

4. Валуев Б. И. Некоторые актуальные направления развития учета – управленческий аспект / Б. И. Валуев // Финанси, облік і аудит : зб. наук. праць. Спецвипуск. – К. : КНЕУ, 2006. – С. 89 – 94.

5. Васильців Т. Г. Чинники та джерела загроз економічній безпеці підприємства / Т. Г. Васильців, М. Б. Пасічник // Науковий вісник НЛТУ України. – Вип. 18.10. – Львів : НЛТУ, 2008. — С. 128 – 135.

6. Вітлінський В. В. Ризикологія в економіці та підприємстві : монографія / В. В. Вітлінський, Г. І. Великоіваненко. – К. : КНЕУ, 2004. – 480 с.

7. Галузіна С. М. Учетно-аналитическая информация в управлении организацией : монография / С. М. Галузіна. – СПб. : Знание, ИВЭСЭП, 2006. – 267 с.

8. Удалих О. О. Система забезпечення економічної безпеки промислового підприємства [Електронний ресурс] / О. О. Удалих, С. А. Волженцев, К. О. Корнієнко. – Режим доступу : <http://www.confcontact.com/2008dec/3_udalih.html>.

9. Чабан Т. Організаційні аспекти побудови бухгалтерії стратегічного типу / Т. Чабан, В. Яценко // Бухгалтерський облік і аудит. – 2004. – № 12. – С. 31–36.

10. Чайковская Л. А. Современные концепции учета: теория и методология : автореф. дис. ... доктора экон. наук : 08.00.12 / Л. А. Чайковская. – М., 2007. – 45 с.

Отримано 01.11.2013. ХДУХТ, Харків.

© О.В. Ілляшенко, 2013.

УДК 338.124.4

І.П. Косарєва, канд. екон. наук (*ХІФ УДУФМТ, Харків*)

С.І. Асауленко (*ХІФ УДУФМТ, Харків*)

ФІНАНСОВІ КРИЗИ: СУТНІСТЬ, НАСЛІДКИ, СВІТОВИЙ ДОСВІД

Розглянуто питання аналізу фінансових криз як рушійного напрямку розвитку будь-якої економіки. Запропоновані заходи для подолання кризи, які стимулюватимуть перебудову економічної системи України в умовах фінансової кризи.